

medidas
metoder

Kom i gång med statistik som verktyg

medida

medida.se

Statistik som verktyg

Statistik är ett verktyg som vi kan använda för att förstå och redovisa data. Det hjälper oss att hantera och filtrera stora datamängder och skapa ordning i komplexitet.

Du har säkert hört uttrycket "lögn, förbannad lögn och statistik". Det går att ljuga och manipulera med statistik, men statistik är också ett kraftfullt och viktigt redskap. Statistik kan jämföras med ett språk. Du behöver lära dig det för att kunna förstå och använda det.

När du ska börja arbeta med statistik, gör såhär:

■ Lär känna din statistik

Om du använder statistik som redan har tagits fram behöver du ställa dig frågan om hur tillförlitlig statistiken är. Kommer den från en trovärdig källa? Du behöver också ställa dig frågan om statistikens kvalitet.

I vilket syfte är statistiken framtagen? Om den har tagits fram i opinions- eller marknadsföringssyfte (till exempel av ett företag som vill visa hur populär deras produkt är) är den inte lika tillförlitlig som om den har tagits fram i forskningssyfte. Är urvalet slumpmässigt genomfört? Om inte kan vi inte anta att det ger en rättvisande bild av populationen som undersöks.

■ Hitta indikatorer

När vi mäter något med hjälp av statistik mäter vi indikatorer. Det betyder att det vi mäter indikerar något större som vi vill fånga genom indikatorn. Nyckeltal och måtetal är synonymt till indikatorer.

Vill du mäta jämställdhet på en arbetsplats? En indikator skulle kunna vara uttag av föräldrapenning uppdelat utifrån kön. Vill du mäta arbetsmiljö? Här skulle du kunna titta på sjukskrivningar och orsakerna till sjukskrivning. Du kan läsa mer om indikatorer i Medidas metoder: *Kom i gång med indikatorer*.

■ Skapa jämförelsepunkter

Med hjälp av statistik kan vi jämföra. Vi kan jämföra olika grupper med varandra, hur det ser ut på olika platser eller hur något har förändrats över tid.

Vi behöver tänka igenom våra val och vara medveten om att när vi väljer en jämförelse så väljer vi också bort en annan. Det blir särskilt tydligt om vi väljer att jämföra mellan grupper. När vi väljer att dela upp ett material utifrån kön betyder det att alla andra skillnader, till exempel ålder och sysselsättning, inte syns. Det går också att dela upp i fler grupper, exempelvis kön och utländsk bakgrund, för att synliggöra skillnader som inte kommer fram om vi enbart delar upp efter kön. Men om vi delar in materialet i för många grupper blir det oöverskådligt och vissa grupper kommer att innehålla så få individer att det blir en stor osäkerhet i de slutsatser som dras.

■ **Beskriv materialet**

För att beskriva ett statistiskt material finns det två mått som är viktiga att känna till: lägesmått och spridningsmått. Medelvärde är exempel på ett lägesmått.

Tänk dig att den genomsnittliga lönen på en avdelning är 25 000 kronor. Det kan betyda att alla som arbetar på avdelningen tjänar ungefär 25 000 kronor. Då är spridningen liten. Men det kan också vara så att spridningen är stor: vissa tjänar mycket mindre än 25 000 kronor och vissa tjänar mycket mer. Därför är det inte alltid tillräckligt att ta fram medelvärdet. Om spridningen är stor kan du visa det i till exempel ett diagram. Kanske kan du dela in din data i fler kategorier (kön och ålder i stället för enbart kön) och hitta förklaringen till spridningen där?

■ **Sök efter samband**

Finns det ett samband mellan arbetsbelastning och sjukskrivning på grund av stress? Mellan kön och pensionsnivå? Den här typen av samband kallas för korrelation och det är ofta för att hitta sådana samband som vi vill använda oss av statistik. Vad ser du för samband när du tittar på ditt statistiska material? Var uppmärksam och tänk igenom vilka slutsatser du drar. Att det finns en korrelation betyder inte automatiskt att det finns ett orsakssamband. Genom att beskriva sambanden och analysera hur det hänger ihop kan du undvika att dra felaktiga slutsatser.

■ **Tänk igenom dina analyser och slutsatser**

Det går snabbt och enkelt att beräkna medelvärden, ta fram diagram och göra statistiska tester i olika datorprogram. Att du enkelt kan göra detta betyder inte att du ska. De uträkningar, diagram och tester du gör ska säga något som du vill lyfta fram. Jobba inte med detta mekaniskt och slentrianmässigt. Tänk alltid igenom vilka slutsatser du kan dra och glöm inte det sunda förnuftet.

Vill du veta mer?

LÄSTIPS

SCB, *Statistikguiden*:

<https://www.scb.se/dokumentation/statistikguiden/>

Best, Joel. (2012).

Damned Lies and Statistics

Bringsrud Fekjær, Silje. (2017).

Att tolka och förstå statistik

FÖRFATTARE

CHARLOTTE OVESSON

Charlotte Ovesson är beteendevetare med lång erfarenhet av att arbeta med statistik och kvantitativa metoder. Hon använder statistik som verktyg för att analysera och utbilda om jämlikhet och inkludering.

Charlotte Ovesson
info@charlotteovesson.se
www.charlotteovesson.se

OM MEDIDA

MEDIDA drivs av Christina Ahlzén. Sedan 2009 utvecklar och tillämpar hon metoder för att mäta, analysera och utveckla jämställdhet inom ramen för en långsiktig hållbar verksamhetsutveckling.

Christina Ahlzén
christina@medida.se
+46 70 221 14 53

BEHÖVER NI STÖD I ERT JÄMSTÄLLDHETSARBETE?

Läs mer på: www.medida.se

www.jamlikhetsresan.se

Eller ta kontakt via christina@medida.se

 medida